

Naročnina mesečno 5 kron. Za inozemstvo se računa naročnina dvojno. - Pismenim vprašanjem znamko za odgovor. — Vse pošiljatve na naslov lista „Sedanjost“.

SEDANJOST

Oglasi: $\frac{1}{2}$ strani K 750.—, $\frac{1}{4}$ K 380.—, $\frac{1}{8}$ K 200.—. Manjši oglasi po 4 K peti vrsta. Pri večkratnem oglaševanju popust. Mali oglasi beseda 1 K, debelo tisk. 2 K.

Kaj bo z avtonomijo?

Poslanci SLS zapustili Belgrad!

Naš belgrajski dopisnik je že v svojem prvem poročilu ugotovil nečuvno nasilje, ki vrše vladne stranke nad poslanci, ki zahtevajo, da se ljudstvo samo upravlja v svojih avtonomnih pokrajinah. Dodal je, da bo tudi Jugoslovanski klub končno primoran odkloniti vsako odgovornost za nasilno centralistično protiljudsko ustavo in zapustiti — Belgrad. Vladne stranke in sicer policajdemokraška, srbska radikalna in privesek samostojnežev — kot strogo centralistične in protiljudske stranke — so svoje nasilje nadaljevale in odbile celo dr. Trumbičev kompromisni predlog, naj bi šele bodoči parlament končno rešil to pereče vprašanje. Centralistična ustava bo torej sprejeta brez Hrvatov in Slovencev, ker prodance itak ne moremo šteti med ljudske zastopnike.

Jugoslovanski klub, svest si svoje odgovornosti pred Bogom in ljudstvom, je izdal na parlament in ljudstvo sledeči proglas:

Jugoslovanski klub zastopa v svojem državnopravnem programu načelo, da se ima potom ustave organizirati ena nacionalno edinstvena, na demokratičnem temelju zgrajena, ustavno parlamentarna država Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kako se more, to je razložil Jugoslovanski klub v načrtu svojega oddvojenega mišljenja o ustavi. Poglavitno načelo tega načrta Jugoslovanskega kluba so uredbe, ki morejo zagotoviti socialno pravičnost in avtonomistični princip. Princip edinstvene nacionalne države je, da čuva eno državno suvereno zakonodajno oblast v eni državni centralni vladi. Temu odgovarja predlog Jugoslovanskega kluba. Vladna večina do danes ni uvaževala našega stališča. S tem je omogočila sprejem ustave s pomočjo plemenske majorizacije, t. j. proti plemenski večini Hrvatov in plemenski večini Slovencev. Ker smo globoko prepričani, da centralistična ureditev naše države na podlagi vladnega načrta ustave izpodkopava in ruši narodno in državno edinstvo, smo mislili, da bo vladna večina iskala skupnih točk z našim stališčem in v plemenskem sporazumu rešila ta najbolj občutljivi problem naše notranje državne organizacije. Vlada ni v tem oziru ničesar storila, mar-

več je hotela zadržati naš Jugoslovanski klub kot največjo državotvorno opozicijo do konca specialne debate brez vsakega resnega poskusa za sporazum. Ker je brez vsakega dvoma, da bo ustava sprejeta samo od enega dela našega naroda, izgubi nadaljna opozicija svoje stvarno obilježje; zato poslanci Jugoslovanskega kluba kot iskreni prijatelji državnega in narodnega edinstva protestirajo proti načinu, kako se sklepa ustava, odklanjajo odgovornost za vse posledice v zadevi državnega in narodnega edinstva in v znak protesta zapuščajo ustavotvorno skupščino za čas, dokler traja specialna debata in glasovanje o ustavnem načrtu. Postanci Jugoslovanskega kluba ne bodo nehal boriti se tako dolgo, dokler ne dobijo take ustave, ki bo zadovoljevala vsa tri plemena v političnem, socialnem, gospodarskem in kulturnem oziru.

Stem prehaja boj za avtonomijo v svojo poostreno obliko. Dolžnost naša pa je, da z vsemi sredstvi podpremo naše poslance v njihovem težkem boju za avtonomijo ljudstva!

Z vstrajnostjo bo končno moralo zmagati naša pravična stvar.

Dol s centralizmom!

Živela avtonomija slovenskega ljudstva!

Sv. Anton Pad. — protidržaven element.

Lejte si po, kdo bi mislil, da bo še naš ljubeznivi Padovanec zašel v to nečedno družbo! In vendar — pred par dnevi smo čuli od svojih otrok, da jim je bil na gimnaziji prepovedan „Glasnik sv. Ante“, kot protidržaven list. Urno ga dobimo iz Sarajeva, listamo in listamo — pa nič. Pač! Evo ti broj 5 i 6 str. 88. Članek ima naslov: „Preganjanje glasnika sv. Ante“. Kaj pa se je pregrešil? „V št. 4. je v članku „Katolici na okup!“ opozoril na divjaško bogoskrunstvo čeških prostožidarjev, ki jih posnemajo naši belgrajski tri-pikčasti bratje. List jim kliče: „Ne dotikajte se naše vere! Za vero so umirali naši dedi, stari Hrvati; zanj so prelivali svojo kri, zanj smo pripravljali dati življenje tudi mi ... Ni nas uničilo tatarsko kopito, pa tudi ne nasilna roka pokvarjenega ministra. ne njegovih satanskih pomočnikov.“ In kdo so ti pomočniki? Str. 89 čitamo: „Te zakone (t. j. kancelparagraf itd.) so

nam predlagali ne Srbijanci iz Srbije, nego baš naši ljudje iz Hrvatske in Slovenije.“

List je navedel samo suha dejstva, o katerih čivkajo vrabci po strehah, in zato je prepovedan. Hvaležni smo g. ... ministru, da nas je opozoril na izvrstni sarajevski list, ki ga vsem prav toplo priporočamo: „Glasnik sv. Ante.“ Sarajevo (franj. bogoslovija) 20 K. Nabožne liste čitati prepoveduje belgrajski minister naši mladini. Stariši, ko bi vi vedeli, kaj čitajo dijaki dan za dnem, s čim se zastrupljajo po svobodomiselnih društvih, bi si pač premislili dati svojega otroka v šolo, če imate kaj vesti in ljubezni do svoje krvi. Tega seveda prostožidarski minister ne bo prepovedal, ker je to voda na njegov mlin.

Na neki šoli se je neki učitelj celo osmelil naročiti otrokom, naj prinesejo vse liste v šolo, če jih imajo kaj doma. G. učitelj, prste proč, da si jih ne osmodite! V naših rodbinah se bo čitalo, kar bomo mi stariši hoteli. Vi ste lahko še nadalje komunisti vkljub lastnoročnemu podpisu, da niste.

Drznost prostožidarjev, podpirana od naših liberalcev in samostojnežev, raste od dne do dne. Stariši, zdramite se, dokler je čas!

Tedenske novice.

Prvi Belokranjski Orlovski tabor v Črnomlju dne 19. junija bo najlepša letošnja prireditev na Dolenjskem. Zanimiv bo sprevid z narodnimi nošami. Priglašene so razne skupine. Spored tabora: V soboto ob 10. zvečer prihod tekmovalcev. V nedeljo zjutraj ob 5. uri budnica in začetek tekme. Ob 10. uri dohod vlakov, sprevid v mesto. Ob 11. sv. maša na trgu, katero daruje prevzvišeni g. dr. A. Karlin, bivši tržaški škof. Ob 2. uri pop. litanije, ob 3. uri javna telovadba in prosta zabava. Za jedila in pijačo je preskrbljeno. Ob pol 10. odhod vlakov in konec tabora. Pri slavnosti sodelujejo tri godbe. Pri sv. maši in na telovadišču pojejo združeni pevski zbori. — Dolenjci in Belokranjci pokažimo, da je to naš praznik! — V nedeljo na svidenje v Belokranjini! — Posebni vlak odhaja iz Novega mesta v nedeljo ob 8. uri zjutraj.

Proslava desetletnice Ljubljanskega „Orla“ je bila sijajna manifestacija vzgojnega sistema katoliške misli. Tudi Ljubljana, gnezdo liberalizma in svobodobrezmiselstva, se dviga pravno, versko, narodno in politično prerajena. Po ljubljanskem tlaku so v nedeljo odmevali junjski koraki tisočev krepkih Orlov in Orlie. Živeli Orlji!

Kvišku, k svetlobi. Orel hiti! Tudi v srca novomeških deklet je prodrla orlovska ideja. V nedeljo 12. junija t. l. smo ustanovili Orliški krožek za Novo mesto. Pristopilo je precejšnje število deklet. Z radostjo pozdravljamo sestre, ki se kljub viharjem upajo pristopiti v vrste napredujočega Orlovstva. Bog živi!

Tajništvo SLS za novomeško okolico vabi vse zaupnike k sestanku, ki se vrši v ponedeljek dne 20. t. m. ob 9. uri dop. v šmihelski dvorani. Ker je sestanek izredne važnosti, se prosí obilne udeležbe. Tajnik.

Uradne ure. G. predsednik okrož. sodišča dr. Polenšek sprejema vse dni razven srede in sobote dopoldne, ko predseduje prizivnim razpravam. — G. drž. pravdnik dvorni svetnik dr. Kremžar pa je zadržan ob ponedeljkih in sredo dopoldne.

Vpisovanje v realno gimnazijo. V I. razred tukajšnje realne gimnazije se bodo vpisovali učenci (učence) v sredo dne 29. junija t. l. od 10—12 v govorilnici. — Sprejemni izpiti se bodo vršili v četrtek dne 30. junija, in sicer pisмени (iz slovenščine in računstva) ob 9. uri, ustni pa popoldne ob pol 3. uri. Natančnejši podatki so objavljeni na uradni deski v veži gimnazijskega poslopja.

Mesečni shod obrtnega društva za Novo mesto in okolico se vrši dne 19. junija ob 10. dop.

S posebnim zadovoljstvom ugotavljamo, da je dosedanji župan g. Zure na merodajno mesto poslal izjavo, da je in ostane vedno odločen in zvest pristaš SLS.

Novomeški vodovod in njegova uprava. Pri vodovodu v Stopičah so bili dalje časa zaposleni monterji tvrde Štebi-Tuječ iz Ljubljane. V smislu pogodbe bi moral g. župan izplačati monterjem dogovorjeno plačo. Toda on je to odbil, kar je to napotilo monterje in njihove delavce, ki so delali daleko preko delovnega časa, da so zapustili delo. Zato tudi ni bilo nekaj dni skoro nobene vode v vodovodu. Ako se bo taka brezbriznost merodajnih činiteljev napram zdravju in imetju meščanov in mestnemu gospodarstvu nadaljevala, bomo prisiljeni nastopiti v javnosti z vprašanji iz polpretekle dobe. Opozicijo v občinskem svetu pa prosimo, da čimprej zahteva sklicanje seje, na kateri naj se pojasni, kdo je kriv,

da ob priliki zadnjega požara v Klemenčičevi tovarni ni bilo vode v vodovodu. G. Klemenčič ima nad 10.000 kron škode, ki bi pa ne bila tako velika, ko bi vodovod deloval. Kdo povrne škodo? Končno še pripomnimo, da se že sedaj kesajo volilci, ki so zaupali mestno upravo staremu režimu in obsojajo netaktnost gg. Seidla in Kozine — dveh uradniških odbornikov. — Meščani, vi pa plačujte visoko vodarino brez vode ter se zadovoljite z — divno Krko. — Ob priliki kaj več.

Izid porotnega zasedanja. Jože Strgar, tatvina, 3 in pol leta — Janez Nose, uboj, 8 let — Fr. Bučar, tatvina, 1 leto. — Franc Jnker, uboj, 6 let. — Jože Miklič, tatvina, 15 mesecev. — Alojzij Stine, težka tel. poškodba, 2 leti. — Cigani radi tatvine: Ant. Hudorovič 8 let, Jože Hudorovič st. 8 let, Jože Hudorovič ml. 7 let. — And. Briški, tatvina, 5 mesecev. — Karolina Škulj, tatvina, 18 mesecev. — Lojze Gačnik, tatvina, 18 mesecev. Vsi so obsojeni na težko ječo.

Lojze Gačnik pred poroto. — Vrsto porotnih obravnav je zaključila sobotna porotna razprava. Sodnemu senatu je predsedoval višji deželni sodni svetnik gosp. dr. Vladimír Foerster, obtožbo je zastopal drž. pravdnik dvorni svetnik gospod dr. Kremžar, zagovornik obtoženca pa je bil odvetnik g. dr. Ivo Česnik. — Obtožnica očita Lojzetu Gačniku, da je v noči od 19. do 20. maja napadel J. Kobeta iz Malega Slatenka in se s silo polastil 43.280 kron. Obtoženec je dejanje sprva tajil, nato pa priznal, navajajoč pri tem olajšujoče okoliščine v svoj prid. Razvoj dogodka so vse zaprisežene priče v bistvu izpovedale v smislu obtožnice, vendar pa sila ni bila popolnoma dokazana. Izpovedba obtoženca je napravila vtis, da je na slabost njegove naravi imel usoden vpliv že predkaznovani J. P., kateremu je sodni senat odrekel sposobnost za prisego. V hazardne igre zapeljani Gačnik je izpovedal, da so ga njegovi soigralci, zlasti J. P., na goljufiv način obigrali za več kot 30.000 K. Mikavnost k dejanju samemu je sprožil neki Hrvat, s katerim

Ali ste že poslali naročnino za „Sedanjust“.

sta se spoznala na mariborskem sokolskem zletu. Ta mu je dal mig, kako se pride zlahka do denarja: vrže se pest paprike v oči in se ga sune z nogo v r... Na predlog zagovornika so bile popoldne zaslišane še štiri priče, od katerih so tri potrdile, da je J. P. večkrat igral v Gačnikovi družbi, dočim je J. P. prvotno trdil, da je igral samo enkrat, pozneje pa je na večkratno vprašanje državnega pravdnika popravil svojo izpovedbo, da se spominja samo na enkratno igranje, ter da je morda večkrat igral. Z ozirom na to je državni pravdnik uvedel kazensko postopanje proti J. P. zaradi suma krivega pričevanja pod zavarovalnim zaporom, čemur je sodni senat ugodil. Po izbornem govoru državnega pravdnika, ki je kapaciteta na polju retorike in dobro utemeljeni sijajni obrambi zagovornika odvetnika g. dr. Ivo Česnika so porotniki s 6 glasovi zavrnil vprašanje glede hudodelstva rop, pač pa so soglasno potrdili vprašanje glede hudodelstva tatvine. Nato je po kratkem posvetovanju predsednik senata proglasil obtoženca krivim hudodelstva tatvine in se obsoja v 18 mesečno težko ječo.

† **Franc Majzelj**, posestnik v Beli Cerkvi na Dolenjskem je dne 15. t. m. nenadoma preminul. N. v m. p.!

Iz Semiča. Pri posestniku Plutu v Stariha vrhu se je minuli teden zgledala neka visoko stasna žena, osivelih las in bolj upadlega obličja ki je uporabila nesrečen požar v Ragovu pri Novem mestu, češ, da je ona pogorela in je prosila pomoči. Seboj je nosila precej raznega živeža, ki ga je dobila pri kmetih. Tudi pri Plutu so ji postregli, dasi je prišla že pijana tja, kjer je tudi prenočila. Ob zori pa je zgine in z njo tudi par čevljev vrednih 600 kron. Opozarjajo se kmetske hiše naj ne nasedajo takim in enakim sleparstvom.

Za ljubljanskega župana je izvoljen g. Anton Pesek. Stem je padla zadnja največja trdnjava liberalcev in centralistov v Sloveniji v roke avtonomistov. Pri tem pa je treba poudariti tudi to, da so ljubljanski liberalci in samostojneži skupno glasovali proti avtonomistom, kljub temu so popolnoma pogoreli. V občinskem svetu nimajo niti enega svetovalca. Tako je prav!

Zgubljeni sin. LISTEK.

Povest. — Češko napisal V. H.

(Dalje.)

„Samo da ne pridejo iz tega še hujše stvari,“ je resno odgovoril mož. Zopet je dobil ravnotežje v svoji vzburjeni notranjosti in potrebno mirnost za hladno preudarjanje. Žena je to opazila. Za njo je to bilo olajšanje in tolažba.

Istega dne se je v časopisju pojavilo „Poslano,“ v katerem se je blatilo duhovnike in s psovskami obdelavalo župnike, ker so obvestili prizadete roditelje o odpadu njihovih sinov od cerkve. Denuncijanti in teroristi so bile še najzmernejše cvetke surovosti proti duhovnikom, katerim so grozili celo s smrtjo.

Mož se je vrnil šele pozno zvečer. Mati je bila celo popoldne kakor na trnju; komaj je že čakala, kaj ji priinese možovo poizvedovanje.

„Torej?“ tako ga je pozdravila. Glas se ji je tresel od razburjenosti in nestrpnega pričakanja.

„Enega otroka imaš sedaj manje,“ je dejal mož ganjeno, toda trdo in resno.

Belikova se je spustila v jok in med obilnimi solzami je ihtel venomer tanala: „Oh, Jaroslav, Jaroslav, zakaj si nam to napravil!“

„Umiri se!“ ji je prigovarjal mož. „Napravili bomo še en poskus. Ti mu boš pisala, da mu odpustimo, ako se vrne domov, ali pa v drugo stanovanje, ki mu ga bomo našli. Veš, pri tem njegovem tovarišu ga ne smeja pustiti: Ta njegov tovariš je orodje ničvredneža Drubke. Ako ga ne spravimo od tam, ga bova objokovala kot izgubljenega sina. Glavno je sedaj, je dodal z vzdihom, „da ne pridejo na dan še hujše stvari!“

Mati je napravila pismo v katerem je kar kipelo od prisrčnosti, ljubezni in žalosti. Belik je to slutil in zato ni hotel čitati pismo.

„Morda bi v njem mnogokaj popravil,“ je rekel ženi. „Kar si napisala, si napisala.“

Jaroslav na pismo ni odgovoril, dasi ga

je globoko ganilo. Hotel se je že vrniti. Toda njegov tovariš je nanj dobro pazil.

„Ne prenašli se!“ mu je svetoval. „Pojdi greva k profesorju Drubku, on nama bo še najbolje svetoval.“

Jaroslav je šel, dasi nerad. Drubka se je začel bati in zato se ga je v zadnjem času, če je le mogel, ogibal. V Drubku je vedno bolj spoznaval pravega demona (satana).

Profesor je prečital pismo. Malo je obledel, toda oči so sijale kot živo oglje in okrog ustnic se je pojavil porogljiv nasmeš.

„Sedaj morate pokazati, da ste mož,“ je dejal dijaku. „Ne odgovarjajte ničesar. Stem dokažete svojo trdno voljo in ne odbijate starišev od sebe.“

Ko so dijaki odšli, je Drubek dejal sam k sebi: „Ako na pismo ne odgovori, stariši bodo ta molk sprejeli za preziranje in odklonitev. Tako je prav! Belik je trden mož. Njegov Jaroslav bo naš z dušo in telesom, na milost in nemilost.“

(Dalje prih.)

Poljudno predavanje priredi „Kat. izobraževalno društvo v Škocjanu pri Mokronogu v nedeljo 26. junija po rani sveti maši. Iskreno vabljen kmetstvo in delavsko ljudstvo ne glede na razliko v političnem naziranju. Predava znani govornik iz Novega mesta.

Strahovito je padla morala pri šolski mladini. Sestanki 12 letnih punc z mlečnimi fantički so na dnevni red. To je plod hujškanja v raznih prosvetnih družbah. Zato pa le vero iz šol, nad nas pa ploha „Obznan“.

Svetovne novice. Poslanci Dr. Hruban, Navratil in tovariši so v češkem parlamentu vložili interpelacijo proti vmešavanju srbskega škofa Dositeja v notranje zadeve češko slovaške države. — Italijanski parlament je otvoril kralj 11. t. m. Otvoriti so prisostvovali tudi slovenski poslanci. Tržaški škof je objavil oster protest proti fašistom. Za žrtve fašistovkih izgrediv je škof daroval 2000 lir in s tem otvoril javno nabiranje prispevkov v ta namen. — Dolgotrajna vladna kriza v češkoslovaški republiki še ne bo tako kmalu končana. Slovaki zahtevajo avtonomijo in spremembo sedanje centralistične ustave. — Radi različnega stališča posameznih strank napram plebiscitu za in proti združitvi z Nemčijo vladna kriza v avstrijski vladi še ni rešena. — V angorskem parlamentu je pri razpravi o postopanju angleške vlade proti kemalistom prišlo do streljanja z revolverji. V Orientu se pripravlja nova vojna. Z ene strani stoje Turki in Rusi, z druge pa Grki in etenta. Prvi transporti kozakov so že v Trapezuntu.

Cena poljskim pridelkom. V Somboru je povpraševanje po poljskih pridelkih precej živahno. Cene pšenice so se nekoliko dvignile, tudi cene koruzi so se zvišale. Ovsja je bilo malo in se je prodajal po 435—450 K meterski stot. Cene pšenice in koruzi so bile za 10—15 K višje nego v prejšnjih tednih.

Iz trgovskih krogov se nam poroča, da imajo vsi trgovci Kolinsko cikorkijo v zalogi, in jo priporočajo svojim odjemalcem kot najboljši in domač proizvod.

Premoženje dežele Kranjske.

Dežele Kranjske ni več — njeno premoženje likvidira — poizvedovali smo v čem obstoji njeno premoženje? Dežela Kranjska poseduje: 1. veliko vojašnico na Poljanski cesti, 2. deželni dvorec, 3. bolnico, 4. blaznico na Studencu, 5. prisilno delavnico, 6. muzej, 7. gledališče, 8. nekaj stavbenih parcel v Ljubljani in drugod, 9. elektrarno na Završnici, 10. šolo na Grmu, 11. posestvo Mala Loka, 12. posestvo Robež, 13. razne terjatve. To premoženje je gotovo več sto milijonov vredno. Temu stoje nasproti dolgovi in obveznosti, ki pa gotovo ne presegajo 50 milijonov. Vlada pobira sedaj vse deželne davke, in plačuje tudi obveznosti dežele — toda Slovenci plačujejo veliko več davka kakor pa znašajo njih potrebščine — kaj bode tedaj s tem premoženjem dežele Kranjske? Kdo bode postal lastnik tega velikega premoženja? Isto velja za Štajersko — Kolikor se spominjamo je svoj čas upravljal komisarijatske posle sedanji minister dr. Kukovec. Kdo

je njegov naslednik ni nam znano, ker si ne moremo misliti, da bi sedaj kot minister mogel opravljati te posle.

Gotovo ni odveč, ako opozorimo slovenske poslance na to premoženje Kranjske in Štajerske, da pride v prave roke.

Krka in raki.

Nekdaj je bila naša Krka znana skoro po celi Evropi. Svet se sicer ni toliko brigal za njeno umazano vodo, kakor za lepe krške rake. Starejši ljudje dobro pomnijo, kako so začeli ti „nazadnjaški“ prebivalci Krke naenkrat hirati. „Račja kuga je“, so govorili eni. Drugi so trdili, da jim je nekdo iz maščevanja „zavdal“. Pozneje so večkrat poskusili zarediti rake na novo pa se do zadnjega časa še ni posrečilo. Več upanja obetajo zadnji poskusi, vendar uspehe nam pokaže šele bodočnost.

Kaj je bilo vendar krivo takozvane „račje kuge“? Ali so bili raki res zastrupljeni? Kakor pripovedujejo, se je bolezen širila od izliva reke navzgor. V tem slučaju bi torej ne bilo misliti na zastrupljenje, ampak na okuženje, ki je moralo priti iz Save ali mogoče še odkod dalje. Sploh pa so ostale ribe ves čas zdrave, ko bi strup — in tega bi moralo biti na cente, da bi učinkoval — pomoril ribe in rake.

Pa tudi kužna bolezen ni bila v pravem pomenu besede. „Zločinca“ so odkrili v podobi malega črva, ki se zna neznansko razmnožiti. Prisesa se raku na škрге in mu pije kri — torej nekaka pijavka. Znanstveno jo imenujejo „branchiobdella“. Po slovensko bi jo imenovali škrgno pijavko. Sicer je ta zajedevka majhna žival — meri k večjemu par centimetrov — se vendar učeni možje prepirajo, kam bi jo postavili. Eni jo stavijo med pijavke, kar po svojem nepoštenem rokodelstvu gotovo zasluži, drugi jo silijo med nedolžne kolobarnike; to je vrsta črvov, kamor spada tudi naša deželna glista. Kadar se ta krvoželjna golazen v vodah zelo razmnoži, utegne uničiti rake do zadnjega.

Poglejmo še, zakaj so se ponesrečili vsi poizkusi zarediti rake v Krki.

Razni prijatelji ribištva so ponovno naročili rakov iz drugih krajev in jih spustili v Krko. Ko so jih pa opazovali čez nekaj časa, so opazili, da so nekateri že poginili, drugi so pa prav klaverni. Še par dni in videli so, da je bil trud zastonj. Ker si niso znali tega drugače razlagati, so sklepali, da je Krka za rake še zmerom nemogoča.

Da so raki v vodi tako kmalu poginili, ni voda kriva, pač pa sta lahko dva druga vzroka.

Prvi in glavni vzrok je skoro gotovo ta, da ljudje ne ravnaajo pravilno z raki ko jih spuščajo v vodo. To se nikomur ne more šteti v zlo, ker rak ima svoje posebnosti.

Kadar se raka spušča v vodo, potem ko je bil že dalje časa na suhem, ga je treba položiti na hrbet in v tem položaju polagoma prenesti pod vodo.

Zakaj? Rak diha, kakor znano, škrgami in to le potom vode. Zdrži pa tudi na kopnem dalje časa, ker vzame s seboj v škrgni votlini precej vode, ki jo rabi za dihanje. Tega se ponoči sam rad poslužuje, da gre na kopno po polže, toda le za par ur. Vjet pa zdrži med svežimi koprivami cele dneve do par tednov. Posebno v hladni kleti. Ko mu pa zmanjka vode med škrgami, se mu te vnamejo in pogine.

Rak, ki je bil par dni na kopnem, nima že skoro nič več vode med škrgami, ampak samo zrak, ki mu pa za dihanje ne more služiti. Če spustimo takega raka nazaj v vodo v pravilnem pokončnem položaju ne dobi več vode v škrgno votlino, ali vsaj deloma ne. Odprtina te votline leži namreč na spodnji strani prsnega koša. Zrak ne pusti vode do škrg. Posledica tega je, da zmanjka kisika in se kmalu zaduši. Če bi ga pustili na suhem, bi živel celo nekaj dni dalje. Zato je treba polagati rake na hrbtu ležeče v vodo, da lahko odide zrak iz škrg in stopi mesto njega voda.

Če je bil pa že predolgo na suhem, pa ima že vnete škрге, utegne poginiti, tudi če ga pravilno spustimo v vodo.

Mogoč je pa še drugi vzrok prej omenjenih neuspehov. Ni izključeno, da žive v naših vodah še zmerom škrgne pijavke, dasi ni verjetno.

V tem slučaju je pa seveda poizkus prazen. Ribič se more o tem sam prepričati. Ko je pravilno vložil rake v vodo, naj jih pregleda čez kak teden ali mesec. Pazi naj, če morebiti ne zagleda na njih malih pijavk. Nahajajo se redno ob škrgah tako, da visijo nekoliko izpod prsnega oklepa in pod zadkom. Ako jih najdemo na njem v večji množini, pustimo z vsemi poizkusi. Posameznega raka se sicer lahko reši, da mu jih odstranimo, vendar to pri veliki množini ne pride v poštev.

Ako je pa rak prost zajedavcev, tedaj je upravičeno upanje na nov zarod.

Ker se bodo taki poizkusi z raki gotovo še ponavljali, naj bi se pazilo, da se zaredi samo lepe plemenite vrste. V kolikor je zdaj znano, živi v Galiciji najboljša pasma rakov v Evropi. P. J. Ž.

Koliko je vreden denar drugih držav?

ameriški dolar . . .	K 143—
francoski frank . . .	11-40
nemška marka . . .	2-15
romunski lei . . .	2-25
laška lira . . .	7-03
čehoslovaška krona . . .	2-02
avstrijska krona . . .	—23

Ameriški novičar.

Splošne zanimivosti. Umora osumljeni Ivan Kočevar iz semiške župnije, sedaj v Felluridu Colo. je po prizadevanju njegovega zagovornika spoznan nedolžnim in spuščen v svobodo. Velike zagovorniške stroške so poravnali njegovi tamošnji rojaki. Slovenska župna šola v Jolietu spada med najboljše. Za višjo šolo „krščanskih bratov“ je napravil med 51 tekmeletos najboljši izpit Jurče Vertin, katerega bo v šoli brezplačno vzdrževalo društvo, Ko-

lumbovih viteзов. Istotako vspešen poduk je tudi v dekliški šoli čč. slovenskih šolskih sester.

Poročeni: V Jolietu Ill. Jakob Štrukelj s Terezijo Nemanič iz Lokvice pri Metliki.

Umrli: V Clintonu Ind. Marija Krapeš. V Great Falls Mont. J. Klaušek. V Milwaukee Wis Marija Dobnik iz Mozirja. V Black Diamond Wash. Marija Strožnik iz Št. Ruperta (Štaj.). V Meadow Lands Pa. Marija Kokelj in malo prej tudi njen mož.

Listnica uredništva. G. Kamenski. Hvaležno prejel; rokopis ob priliki porabim.

Listnica upravnštva. Vsem gg. podpornikom in preplačilecem. — Radi prihranitve poštnih stroškov žal ni mogoče se vsakemu posebej zahvaliti za podpore in preplačila, ki gredo v tiskovni sklad, ki ga nabira in ž njim upravlja poseben odbor. Vsem darovalcem iskrena zahvala in Bog plačaj!

Gospod išče meblovano sobo s hrano.

Naslov pove upravnštvo „Sedanosti“.

!! Na prodaj je nekaj pohištva !!

Kje in kaj pove upravnštvo „Sedanosti“.

Tiskarna — Knjigarna
Knjigoveznica

J. Krajec nasl.

Novo mesto

se priporoča.

Prvovrstna vina! Izborna kuhinja!

GOSTILNA pri IVANU KOŠARU

se toplo priporoča p. n. novomeščanom in potujočemu občinstvu.

Stanovanje! Dve sobi, kuhinja s prikljinami za malo družino v mestu se išče za takoj ali pozneje. — Bližje v upravnštvo tega lista.

Ajbiž, gomilice, pelin, žajbelj, tavžent rože

druga zdravilna zelišča, korenine, semena
kupi
lekarna J. Bergmann v Novem mestu.

ŠTEDILNIKE

priporoča JAKOB PREŽELJ,
ključavničarstvo v Novem mestu

Slav. občinstvu naznanjam, da se je
gostilna Jakac

z novim letom preselila iz bivšega hotela Jakac zadaj v Rokodelski dom, kjer se točijo izvrstna dolenska vina, vedno sveže pivo, pristna žganja, čaj, kava itd. Gorka in mrzla jedila. Priporoča se slav. občinstvu za obisk.

Trgovina ALFONS OBLAK
v Novem mestu

priporoča špecerijsko, kolonijalno
in galanterijsko blago.
Točna in solidna postrežba!

Potrebno in koristno je

da brez odloga potrdite sprejem denarja, ki Vam prihaja iz Amerike po našem posredovanju potom kr. poštno-čekovnega urada.

Pazite, da boste naznanili pošiljatelju natančni znesek, ki ste ga sprejeli, in dan, ko Vam je bil izplačan.

Radi mnogih pritožb ameriških rojakov o nesprejemu denarja v stari domovini in vsled nepotrebne preiskovanja pri nas ter po poštah Vas to prosimo.

Enake pritožbe so se po strogi preiskavi dosedaj izkazale skoraj v vsakem slučaju kot neopravičene. Večkrat se dobe ljudje, ki posebno sorodnikom radi prikrivajo sprejem poslanega denarja, češ, bo raje še poslal, ker bo mislil, da smo v potrebi. V resnici pa dosežejo nasprotno. Ko se po oficijelni preiskavi pošiljatelj prepriča, da je bil denar pravilno izplačan, izgubi spoštovanje in zaupanje ter mnogokrat dolgo traja, predno se odloči poslati zopet kak denar.

Konečno se obračamo še na one rojake in rojakinje, ki vsled malomarnega poslovanja nekaterih posredovalcev čakajo po več mesecev na poslani denar, da priporočajo svojim sorodnikom v Ameriki pošiljati denar potom naše banke.

Točna postrežba — to je vedno bilo in bo ostalo naše geslo.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt-Street New York, N. Y.

Gospodarska Zveza

centrala za skupni nakup v Ljubljani

Podružnica v Novem mestu

ima v zalogi vse špecerijsko in kolonijalno blago, izvrstno domačo svinjsko mast, razna umetna gnojila, žveplo za trte, galico, cement, lahki bencin itd.

Dospel je tudi

superfosfat (umetno gnojilo za ajdo).

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17

sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru. — 2. Zvonove proti razpoki in prelomu. — 3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja.

Skupno premagamo skupne težave!

Svoji k svojim!

Kapital;
20.000.000 kron

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve okrog
8.000.000 kron

Interesna skupnost s Hrvat. Eskomptno
Banko in Srbsko Banko v Zagrebu.

PODRUŽNICA NOVO MESTO

Izvršuje vse bančne transakcije
najkulantneje!

Hranilne vloge. — Nakup in prodaja: efektov, deviz in valut.
Eskompt menic, terjatev, faktur. — Akreditivi. — Borza.

Dolarji se kupujejo po najvišjem dnevnem kurzu!